

mationen ihrer Standorte", ki je pisana seveda izključno za strokovnjake. — Monografija dr. J. Ponebška o naših ujedah prehaja v podrobnosti, ki motijo pregled in ubijajo splošno zanimanje. Znanstvenost študije ne bo trpela prav nič, ako se omeji nepregledna vrsta slovstvenih navedb na najnujnejše, ali pa da se literatura združi v začetku ali na koncu opisane vrste. S tem letnikom je končana šele velika uharica, in vendar bi radi dočakali v doglednem času zaključek opisa vseh ujed! — Urednik prirodoslovnega dela Carniole, dr. Gv. Sajovic, je sestavil natančno bibliografijo prirodopisnih sestavkov v letnih izveštjih naših srednjih šol (131 do 140), je napisal rajnkemu botaniku Juliju Glowackemu obširno posmrtnico (225 do 231) in ocenil znanstveno delovanje muzejskega preparatorja † Frana Dobovška. — Razna književna poročila izpopolnjuje bibliografski seznam (218—225). — Želimo odličnemu strokovnemu glasilu v novem letu enako bogato setev in žetev!

Dr. Š—r.

Österreichischer Almanach. — Österreichische Bibliothek. Pod tem naslovom je začela znana založba „Insel-Verlag“ izdajati serijo knjig; uredništvo obeh publikacij vodi Hugo von Hofmannsthal. Almanah je doslej izšel samo eden (za leto 1916), biblioteke pa je doslej, kolikor posnemam iz prospekta, izšlo 13 števil. Cena posameznim edicijam je nizka, oprema, kakor pri vseh publikacijah tega mladega založništva, fina.

O cilju in namenu teh publikacij nas pouči indirektno njih vsebina, direktno pa prospekt biblioteke, ki ga je napisal Hofmannsthal. Namen teh publikacij se da po njem formulirati z istimi besedami, s katerimi je pred več ko sto leti grof Stadion uvedel v avstrijsko publicistiko svoje „Vaterländische Blätter“, s katerimi je nameraval doseči „sowohl eine nähere humane Verbindung unter den Provinzen der Monarchie als auch ein Zusammenwirken viel von einander entfernter, an der öffentlichen Wohlfahrt teilnehmender Männer“. V svojem prospektu pravi Hofmannsthal: „Avstrija je v teh dneh pokazala in svetu zopet jasno dokazala, da je eno bitje, kajti samo iz živega, nedeljivega bitja lahko izhaja velika moč. Zdi se, kakor da sme to bitje samo vsakih sto let pokazati svoj obraz, potem pa ostane na ta lepi obraz samo nejasen spomin, ki gine vedno bolj in bolj. Seveda v teh presledkih imamo tudi nekaj, kar nas drži skupaj, ostane še nekaka zveza v topi sferi življenja, od telesa k telesu, od srca k srcu, od pokrajine do pokrajine, nekaj, kar se ne da prijeti in je vendar močno. Toda v prosti sferi duha se kaže samo to, kar nas loči. Zdi se, da hoče vsak del po sili pozabiti, da je poslan, da bi bil del, in da je baš v tem poslanstvu njegov poklic. Tem bolj žalostno je v teh razdobjih naše življenje, tem bolj se nam umika pravi tok življenja, tem manj smo deležni najvišjih dobrin življenja, ki vendar ne bi smelo biti samo živalsko, ampak nad njim vzvišeno, res človeško, družabno, politično, ki se sebe samega zaveda in izteza svoje korenine ravno tako v slutenj polno preteklost, kakor uveljavlja svojo moč v sedanjosti. Nam pa je prava, živa zavest sedanjosti in mogočna slutnja bodočnosti, ki sta samo ena celota, — celo ono, kar je edino človeka dostojno: prava vera v nas same, vse to nam je dano samo v bridkih, težkih urah in se mora vedno in vedno zlemu, mračnemu duhu, ki nas tišči k tlom, odkupiti s skledo krvi. Zdi se, da si moramo puščati žilo, da se nam dovolj zjasni v glavi in lahko spoznavamo in ljubimo. Ta čas je sedaj zopet prišel in zopet se je pokazal Avstrije obraz. Kako lepo je pri drugih narodih. Švicarjem kroži svobodno kri po žilah, v preteklosti in sedanjosti se spominjajo skupnega, dasi govore različne jezike, ravno tako pa je tudi v veliki ameriški državi pri vseh onih, ki so iz raznih narodov pome-

šani v en narod, ki vkljub razni krvi vendar ljubijo isto zemljo in se z veseljem pokoravajo zakonu, ki jih veže komaj sto let. Naša usoda pa je hujša, naše poslanstvo bolj posebne vrste; prastara evropska zemlja nam je dana v dediščino, dveh rimskih držav dediči smo na nji, to moramo nositi, ali hočemo ali ne: sveta in usode polna je naša rodna zemlja*.

Tudi ostale strani prospekta niso bolj jasne ko ta uvod, v katerem formulira Hofmannsthal principijalna načela svojega podjetja. Toda to ni nič čudnega. Kdor hoče ob velikem momentu spojiti sovražne ali vsaj divergentne komponente v eno samo mogočno rezultanto, temu pristoja proroški duh in njegov patos; ta najde tudi dovolj političnega takta, da prepusti „sovražnim“ strankam, da razlagajo n. pr. „dve rimski državi“ vsaka po svoje. Na ta način uide nevarnosti, da bi mu trdoglavost in fanatizem že prej zabarikadirala pota, po katerih hoče privedi ljudi do skupnega cilja in po katerih je mogoče hoditi. — Če si ogledamo Stadionovo formulo, ki jo je Hofmannsthal nevede ponovil in kateri je treba dati novejšim časom primerno vsebino, in če si pogledamo vsebino doslej izdanih publikacij, pa dobi celo podjetje takoj jasnejše lice, na katerem se jasno razločijo posamezne črte in poteze.

Umljivo je iz stvari same in iz besed Hofmannsthalovega programa, da prevladuje historična tvarina, najbolj v biblioteki. Tam se nam kažejo stari reprezentanti Avstrije: Grillparzer, cesar Jožef, Abraham a Santa Clara, Beethoven, Radetzky, Komenský in češki bratje; poleg tega slike iz avstrijskega političnega življenja in bojev, celo najnovejših. — Mnogo bolj pisana in raznovrstna je vsebina almanaha. Za popolno moderno pesmijo Wildgansa sledi Hansa Sachsa pesem na srečno pregnane Turke pred Dunajem (l. 1529), odlomkom iz Evgippijevih legend o sv. Severinu sledi odlomek iz spisa Žige Herbersteina o Rusiji (avdijenca v Moskvi 18. aprila 1518). Sledijo jim Walther von der Vogelweide, Adalbert Stifter, Jos. v. Eichendorff in cesarjev manifest z dne 23. maja 1915. Saudek je priobčil prevod iz Otokarja Březine „Meine Mutter“, ki mu sledi (str. 36—46) navdušen članek Štefana Zweiga o Březini in Bilku, prepleten s prevodi, ki spominjajo na sijajne Zweigove prevode iz Verhaerna. Na koncu pravi Zweig o Březini in Bilku, teh dveh kongenijalnih, tako lepo se dopolnjujočih umetnikih: „Geheimnisvoll reifen aus ihrem und dem Schweigen um sie Schöpfungen, die Zeugnisse der geistigen und bildnerischen Kräfte ihrer Nation sind, Zeugnisse von einer Kraft und künstlerischen Schönheit, wie man sie vordem bei dieser uns so nahen, uns so fremden Nation kaum kannte. Und die brennende Sehnsucht erregen, mehr von diesen — und vielleicht noch anderen unbekannten — Meistern zu wissen. Niemand hat näher zu ihnen als wir. Und ich weiß keinen Grund, warum wir ihnen nicht heute schon entgegengehen sollten, statt zu warten, bis die oft lange zögernde Welle des Weltruhms sie uns herüberbringt.“ — Vzoren prevod treh Mickiewiczovih sonetov (iz zbirke krimskih sonetov), 5 strani iz Komenskega „Allgemeiner Weckruf“ in precejšen del iz Slowackega „Ojciec zadżumionych w El-Arish“, mojstrsko preveden (vkljub nekoliko zabrisani pointi naslova!) in Meržkovskega besede o Rusiji in Goetheju (str. 60—61), ki jih človek z nekakim začudenjem najde v tej zbirki: vse to so stvari, ki govorijo mnogo bolj jasno ko Hofmannsthalov proroški program. Rainer Maria Rilke „Aus dem Stundenbuch“ (str. 61—66) in Bartšch („Südsteierische Landschaft“) zastopata nemško avstrijsko moderno; med obema stojijo „Gesänge der Böhmischen Brüder“. Poleg množine ostale tvarine in prispevkov, ki skušajo pokazati historično in današnje lice Avstrije, opozarjam še posebno na troje prispevkov: Redlich a „Das Wesen der österreichi-

schen Gemeindeverfassung" (145—156), ki razlaga korene javnega življenja v Avstriji, Hofmannsthal „Die Taten und der Ruhm" (157—166), kjer zelo zanimivo opisuje in analizira psiho sedanje dobe, in Bahra „Bismarck an die österreichische Jugend" (185—187), konfesijo, ki je pogumen manifest v tej težki dobi in ki lahko tvori torišče in podlago bodočega skupnega dela. Fin prevod ekstatične slovaške narodne „Das Mädchen" naj omenim samo še kot dokaz, kako pestra in mnogo-vrstna je vsebina tega almanaha.

Hofmannsthalova namera je nad vse lepa in obljublja v težkih dneh boljše čase. Želeti bi bilo samo to, da bi se v tej avstrijski zbirki oglasili tudi še drugi, ki jih Hofmannsthal kliče na sodelovanje in katerih dolžnost je, da se oglašijo. Njim se bo sicer moralo očitati, da je velik moment zalotil male ljudi, njihova krivda bo, če bomo enkrat s tragično resignacijo morali reči: Prepozno! V tem „avstrijskem parlamentu", ki je res parlament intelekta in „najboljših ljudi", ne smejo manjkati naši glasovi. Niti bojazen, da bo ta „Hofmannsthalov parlament" ostal samo literaren in artističen, nas ne sme odvrčati. Saj je baš ta avstrijski almanah jasen dokaz, da je literatura ono polje, na katerem se najboljši duhovi raznih narodov najprej najdejo in seznanijo. In temu šele lahko sledi bližje spoznavanje in globlje umevanje, ki je prvi pogoj za uspešno skupno delovanje.

Dr. Jož. A. Glonar.

Rocznik slawistyczny, wydawany przez Jana Łosia, Kazimierza Nitscha i Jana Rozwadowskiego. Revue slavistique. T. VII. Kraków 1914—1915. G. Gebethner i spółka. V. 8°. IV + 338 str. Cena 8 K.

Med publikacijami, ki združujejo zrahljane stike slavistov tudi tekom vojske, je poleg Jagićevega Archiva predvsem omeniti poliglotno glasilo avstrijskih poljskih slavistov „Rocznik slawistyczny". V ravnokar izdani sedmi knjigi se zrcali napredek slovanskega jezikoslovja v letih 1913 in 1914. Prva polovica publikacije obsega po dosedanjem stalnem načrtu razprave in obširne ocene najvažnejših novjših slavističnih del, druga pa prinaša popoln bibliografski letni pregled jezikoslovja pri posameznih slovanskih narodih. Naše ne posebno številne prispevke na tem polju je zabeležil J. Šlebinger (str. 227—231); nadarjeni slovenski lingvist Karl Oštir je priobčil kratko razlago besede „dębo" (23—24). Poleg izdajateljev in urednikov „Rocznika" so med sotrudniki priznana imena kakor Meillet, Lorentz, Lehr, van Wijk, Wędkiewicz, Mladerov in dr.; nekaj stalnih sotrudnikov je moralo tokrat izostati. — „Rocznik" je postal po svoji solidni in pregledni vsebini vsakemu slavistu potrebna priročna knjiga.

J. Kapištran.

